

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА АДМІНІСТРАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Кацуба Р. М.

кандидат юридичних наук
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 342.951

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ МІЛІЦІЇ ІЗ ЗАПОБІГАННЯ ПОРУШЕННЯМ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ПІД ЧАС ЧЕМПІОНАТУ ЄВРОПИ З БАСКЕТБОЛУ «ЄВРОБАСКЕТ-2015»

Розглянуто організацію діяльності міліції щодо запобігання порушенням громадського порядку під час баскетбольних матчів. Визначено шляхи удосконалення відповідної діяльності.

Ключові слова: охорона громадського порядку, діяльність, міліція, баскетбольний матч, Євробаскет-2015.

Постановка проблеми. Успішне проведення в Україні фіналу чемпіонату Європи з футболу Євро-2012 дало значний поштовх для удосконалення вітчизняного правового масиву та впровадження передового досвіду організації і проведення спортивних масових заходів. Серед масових заходів спортивного і видовищного характеру особливо вирізняється чемпіонат Європи з баскетболу 2015 року (англ. FIBA EuroBasket 2015) – 39-й чемпіонат Європи з баскетболу серед чоловіків, організований ФІБА Європа.

Зауважимо, що 18 грудня у м. Мюнхені (Федеративна Республіка Німеччина) було оголошено, що турнір відбудеться в Україні. Гасло української заявки: «Ми готові!» (англ. «We are ready!»), вказує на досвід країни, який був отриманий при підготовці до чемпіонату Європи з футболу 2012 року. Як запевняє президент Федерації баскетболу України Олександр Волков, саме цей досвід та готовність української інфраструктури до прийняття чемпіонатів такого рівня стали вирішальним фактором в обранні України [1].

З метою забезпечення належної підготовки та проведення в Україні фінального турніру чемпіонату Європи 2015 року з баскетболу (Євробаскет-2015) 9 лютого 2012 року Президентом України було підписано Указ № 74/2012 «Про заходи щодо підготовки та проведення в Україні фінального турніру чемпіонату Європи 2015 року з баскетболу» [2, с. 12].

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Дослідження із загальних питань діяльності міліції та забезпечення нею громадського порядку на масових заходах широко представлені у працях вітчизняних фахівців з адміністративного права: С. М. Алфьорова, О. М. Бандурки, Ю. П. Битяка, С. М. Гусарова, І. П. Голосніченка, Ю. В. Дубка, О. В. Негодченка, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова, Р. А. Калюжного, А. Т. Комзюка, М. В. Корнієнка, Є. В. Курінного, Т. П. Мінки, В. І. Олефіра, В. П. Петкова, С. В. Петкова, А. М. Подоляки, О. П. Рябченко, Ю. С. Шемшученка, О. Н. Ярмиша, Х. П. Ярмакі та ін.

У той же час актуальним лишається поглиблене дослідження специфіки організації діяльності міліції по охороні громадського порядку на масових спортивних заходах, особливо з тих спортивних дисциплін, що вирізняються з-поміж інших негативною статистикою вчинення правопорушень.

Зважаючи на це, **метою** представленої статті є розгляд організації діяльності міліції по запобіганню порушенням громадського порядку під час чемпіонату Європи з баскетболу (далі – Євробаскет-2015).

Виклад основного матеріалу. За словами колишнього віце-прем'єр-міністра О.Ю Вілкула, Євробаскет-2015 – це реальна можливість створити нові універсальні комплекси, що трансформуються, в яких можуть проходити змагання з більше ста видів спорту, а також масштабні концерти та виставки. Передбачається створення тренувальних майданчиків для 24 національних збірних-учасників Євробаскету-2015. Тренувальні майданчики будуть універсальними – тут можна проводити тренування з баскетболу, волейболу, гандболу, тенісу та міні-футболу. Після закінчення Євробаскету-2015 на базі тренувальних баз будуть створені дитячо-юнацькі спортивні школи [3, с.1].

Проведення чемпіонату передбачає необхідність належного забезпечення громадського порядку, створення дружньої та безпечної атмосфери для всіх учасників і гостей спортивної події. Це насамперед стосується таких напрямів, як профілактика некоректної поведінки фанатів, заходи проти тероризму, попередження зловживань під час продажу квитків на баскетбольні матчі чемпіонату тощо. Для забезпечення громадського порядку під час Євробаскету-2015 вітчизняними органами внутрішніх справ має використовуватись як власний досвід з організації футбольного чемпіонату Євро-2012, так і досвід роботи відповідних органів інших держав з підготовки й проведення міжнародних спортивно-масових заходів.

Зазначимо, що баскетбол є доволі динамічним видом спорту, який, хоча і у менших масштабах ніж футбол, супроводжується організованим фанатським рухом. Дана командна гра допоки ще набуває популярності в Україні, проте світова практика свідчить про порушення громадського порядку, які мають місце при проведенні баскетбольних матчів між активними і пасивними учасниками (глядачами) спортивного заходу.

Наприклад, у вересні 2011 року в м. Вільнюсі (Литва) відбувся спір між баскетбольними фанатами, який переріс у вуличну бійку [4].

Також фінальний матч Кубка Греції з баскетболу між «Олімпіакосом» та

«Панатінаікосом» був зупинений через безлад на трибунах. Причому бійка розповсюдилася з фанатських місць на VIP-трибуну, а звідти на ігровий майданчик. Супротивників довелося розбороняти поліції [5].

Підкреслимо, що на працівників міліції покладаються важливі завдання щодо організації запобігання порушенням громадського порядку на всіх етапах проведення масового спортивного заходу (баскетбольного матчу), що вимагає чіткої організації у провадженні всіх необхідних дій.

В адміністративній діяльності міліції традиційно виділяють два основні напрямки, для яких застосовуються різні назви. Так, існує думка, що перший напрямок є внутрішньо системною, або організаційною, а другий – позасистемною адміністративною діяльністю (виходить за межі системи і пов'язаний із регулюванням відносин у суспільстві) [6, с. 7]. Проте, вважаємо, що більш вдало і зрозуміло перший напрямок адміністративної діяльності було названо внутрішньою організаційною адміністративною діяльністю, а другий – зовнішньою адміністративною діяльністю [7, с. 80].

На нашу думку, організація діяльності міліції щодо охорони громадського порядку на масовому спортивному заході (баскетбольному матчі) має подвійну природу, тобто включає і внутрішній і зовнішній напрямки.

Так, адміністративна діяльність, що здійснюється всередині підрозділів ОВС, спрямована на організацію і взаємодію конкретних служб міліції і складається з визначення структури апаратів, підбору та розстановки основних і додаткових (приданих) сил, планування, прийняття рішень, контролю та перевірки виконання розпоряджень і вказівок з метою успішного вирішення завдань щодо запобігання порушенням під час масового спортивного заходу (тобто здійснення зовнішньої адміністративної діяльності).

Адміністративна діяльність зовнішнього спрямування проявляється в запобіганні вчиненню порушень громадського порядку, службі нарядів міліції з охорони правопорядку, забезпеченні дотримання норм і правил, що регулюють поведінку учасників масового спортивного заходу. Така діяльність спрямована на забезпечення недоторканності тих суспільних відносин, що стосуються життя і здоров'я громадян, захисту та забезпечення реалізації їх прав, свобод, законних інтересів, створення необхідних умов для нормальної діяльності органів публічної адміністрації тощо.

Звернімо увагу на Закон України «Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів» від 8 липня 2011 року, яким встановлено (ст. 6) особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою до проведення футбольних матчів. Забезпечення громадського порядку та громадської безпеки при підготовці до проведення футбольного матчу здійснюється на підставі стратегії забезпечення громадського порядку та громадської безпеки спортивної споруди, а також плану забезпечення громадського порядку та громадської безпеки футбольного матчу. Стратегія забезпечення громадського порядку та громадської безпеки затверджується у встановленому законодавством порядку щодо кожної спортив-

вної споруди окремо і переглядається не рідше одного разу на три роки. На підставі стратегії забезпечення громадського порядку та громадської безпеки перед кожним футбольним матчем у встановленому законодавством порядку розробляється план забезпечення громадського порядку та громадської безпеки футбольного матчу, в якому передбачаються забезпечення належних технічних норм, медичного обслуговування, евакуації, розподіл обов'язків між операторами спортивної споруди, організаторами матчу і спеціальними суб'єктами забезпечення громадського порядку та громадської безпеки [8].

Ми вважаємо, що положення даного Закону із змінами та доповненнями можуть бути застосовані для забезпечення громадського порядку та громадської безпеки на баскетбольних матчах.

Звернімо увагу, що процес організації і забезпечення громадського порядку умовно поділяється на три етапи: а) підготовчий; б) виконавчий; в) заключний. Розгляд процесу організації діяльності міліції щодо охорони громадського порядку під час баскетбольних матчів Євробаскет-2015 пропонуємо здійснити на підставі вищевказаного розподілу.

Підготовчий етап. На вказаному етапі організується підготовка особового складу міліції та технічних засобів та устаткування до несення служби, проводиться службовий інструктаж нарядів і посадових осіб, уточнюються їх задачі та обов'язки при проведенні заходу, проводяться тренування та репетиції дій нарядів в екстремальних умовах на закріплених за ними ділянках, організується надійна взаємодія всіх уповноважених суб'єктів. Для взаємодії сил і засобів, що залучаються до забезпечення громадського порядку та безпеки під час масових спортивних заходів, на цьому етапі утворюється координаційний штаб. Напередодні спортивного заходу його організатори проводять наради з представниками Федерацій, спортивних клубів, власників (орендарів) спортивних споруд, міліції та підрозділів Державної служби з питань надзвичайних ситуацій, інших залучених до забезпечення громадського порядку та безпеки органів та підрозділів, під час яких уточнюються завдання всіх служб, визначається порядок взаємодії у разі виникнення надзвичайної ситуації. Водночас проводяться й відповідні оперативно-профілактичні заходи до, під час та після проведення спортивного змагання. Основними силами, які забезпечують охорону громадського порядку та безпеку громадян під час масових спортивних заходів, є особовий склад органів і підрозділів внутрішніх справ (районні відділи органів внутрішніх справ, патрульна служба міліції, спеціальні батальйони міліції), а додатковими силами – особовий склад Національної гвардії України, вищих навчальних закладів МВС України.

Варіанти охорони громадського порядку та безпеки, чисельність особового складу, що залучається, його оснащеність, форма одягу тощо визначаються відповідними рішеннями керівників ОВС, на території обслуговування яких проводяться масові спортивні заходи.

На сьогодні, відповідно до типових планів проведення зазначених заходів, передбачено три варіанти дій особового складу:

- звичайний варіант несення служби – при незначній чисельності уча-

сників заходу та прогнозованому неускладненні оперативної обстановки;

– посилений варіант несення служби – при значній кількості учасників заходу або наявній інформації про можливі ускладнення оперативної обстановки;

– особливий варіант несення служби – при великій кількості учасників масового заходу, а також за участю вищих посадових осіб України, зарубіжних країн або відомих громадсько-політичних діячів, присутність яких може викликати підвищений суспільний інтерес та призвести до різкого ускладнення обстановки.

Виконавчий етап. Є ключовим етапом, на якому безпосередньо здійснюються функції по охороні громадського порядку. Етапом охоплено діяльність підрозділів і нарядів від початку здійснення заходів охорони до закінчення евакуації і розосередження глядачів і учасників масового заходу.

На зазначеному етапі проводиться своєчасне встановлення контролю за зовнішньою територією спортивної споруди, організовується управління нарядами, здійснюється видалення із зони оточення осіб, які не мають відношення до заходу, що проводиться, вводяться передбачені планом обмеження руху транспорту та пішоходів, організовується пропускний режим на контрольно-пропускних пунктах та турнікетах, реалізуються заходи адміністративного попередження, припинення і стягнення, що передбачені чинним законодавством, затримуються та видаляються громадяни, що порушили встановлені на заході правила, здійснюється маневр силами і засобами, використовується резерв, штабом постійно контролюється виконання наказів і команд, здійснюється взаємодія всіх зацікавлених представників.

Специфіка охорони громадського порядку при проведенні масових спортивних заходів, включаючи баскетбольні матчі, вимагає введення певного режиму обмежень, оскільки звичайними методами забезпечити належний порядок неможливо. В деяких випадках доводиться проводити оточення зони проведення заходу, видаляти з неї осіб, що не мають відношення до заходу, наприклад, при проведенні баскетбольного матчу на відкритому майданчику. В зону оточення не допускаються особи, що мають великий багаж. Перекривається рух транспорту або змінюється напрямок його маршрутів. У необхідних випадках зупиняється проведення дорожніх та деяких інших видів робіт. При створенні зони оточення вживаються заходи до її звільнення від осіб і транспорту, які не мають відношення до даного заходу.

Забезпечення безпеки і правопорядку після завершення масового заходу являє собою *заключний етап* охорони громадського порядку при його проведенні. Він починається з моменту завершення заходу і закінчується після здійснення евакуації та посадки основної маси людей на громадський транспорт. Під час заключного періоду здійснюється ряд організаційних і практичних заходів. Оперативним штабом організовується вихід глядачів з місця проведення масового заходу (спортивної споруди) після його закінчення [9, с. 106].

На цьому етапі знімаються введені режимні обмеження. У повному обсязі відновлюється перервана робота транспорту та окремих підприємств,

згортаються сили і засоби, підводяться підсумки служби та дається загальна її оцінка. У випадку виявлення серйозних обставин, що можуть вплинути на безпеку людей у майбутньому при проведенні подібних заходів, готується і направляється відповідна інформація місцевій владі та організаторам масових спортивних заходів.

Забезпечивши евакуацію та розосередження учасників заходу, наряди міліції збираються в раніше визначених місцях для підведення підсумків роботи і короткої оцінки їх діяльності.

З метою удосконалення організації діяльності міліції щодо охорони громадського порядку під час проведення Євробаскет-2015 нами пропонуємо таке:

- внести відповідні зміни до Закону України «Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів», розширивши дію його положень на інші масові спортивні заходи, що проводяться в межах спортивних споруд, у тому числі баскетбольних матчів [8];

- розробити і постійно перевидавати методичні рекомендації для працівників міліції стосовно особливостей запобігання порушенням громадського порядку та застосування заходів примусу до порушників;

- забезпечити формування позитивного іміджу працівників міліції, як партнерів уболівальників та шанувальників спорту, а не каральної інституції;

- проводити роз'яснювальні та профілактичні бесіди серед уболівальників з метою недопущення правопорушень з їх боку;

- впровадити спеціальні навчальні курси з освоєння працівниками міліції навичок спілкування з іноземцями, застосування психологічного впливу у натовпі, дій у складній оперативній обстановці.

Отже, для належної організації діяльності міліції по запобіганню порушенням громадського порядку під час Євробаскету-2015 важливим є приведення національних стандартів забезпечення прав і свобод людини під час таких заходів у відповідність із передовими європейськими вимогами і надбаннями демократії. Необхідно використати значний позитивний досвід, отриманий внаслідок організації та проведення ЄВРО-2012, та впевнити світову спільноту у здатності України бути реальним партнером в укріпленні демократичних цінностей та розбудови загальноєвропейського цивілізованого суспільства.

Бібліографічні посилання

1. Чемпіонат Європи з баскетболу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/>.

2. Про заходи щодо підготовки та проведення в Україні фінального турніру чемпіонату Європи 2015 року з баскетболу : Указ Президента України від 22 вересня 2005 року // Офіційний вісник Президента України. – 2012. – № 6. – Ст. 168.

3. Євробаскет-2015 – Реальна можливість створити нові універсальні комплекси // Сільські новини : Всеукраїнська щотижнева газета. – 2013. – № 7 (235).

4. В Литве во время драки баскетбольных фанатов избит российский журналист від 13.09.2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.newsalt.ru/detail/?ID=1535>.

5. Финал Кубка Греции: камни, драки и спецназ (фото, видео) від 10 лютого 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sport.segodnya.ua/>
6. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина : підручник / за заг. ред. І. П. Голосніченка, Я. Ю. Кондратьєва. – К., 1995.
7. Административное право и административная деятельность органов внутренних дел : учебник / под ред. Л. Л. Попова. – М., 1990.
8. Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів : Закон України від 8 липня 2011 р. // Голос України. – 2011. – № 147.
9. Логвиненко Б. О. Питання забезпечення безпеки і правопорядку після завершення масового заходу / Б.О. Логвиненко // Публічне право. – 2011. – № 4. – С. 103–109.

Кацуба Р. Н. Организация деятельности милиции по предупреждению нарушений общественного порядка во время чемпионата Европы по баскетболу «Евробаскет-2015». Рассмотрена организация деятельности милиции по предупреждению нарушений общественного порядка во время баскетбольных матчей. Определены пути усовершенствования соответствующей деятельности.

Ключевые слова: охрана общественного порядка, деятельность, милиция, баскетбольный матч, Евробаскет-2015.

Katsuba R. M. The organization of the militia activities to prevent public disorder at the time of the European Basketball Championship «Eurobasket-2015». The aim of the presented paper is to examine the organization of militia to prevent public disorder during the European Championship Basketball (Eurobasket 2015) to be held in Ukraine.

The championship implies the need for proper maintenance of public order, creating a friendly and safe environment for all participants and guests of the sporting event.

The specificity of public order during mass sporting events, including basketball games, requires you to enter a specific mode limitations as conventional methods can not provide the proper order. In some cases it is necessary to hold the event surrounding area, remove it from the people who are not related to the event, for example, during the basketball game outdoors. In the surrounding area are not allowed those with big luggage.

So, for the proper organization of militia to prevent public disorder during Eurobasket 2015, it is important to bring the national standards for ensuring human rights and freedoms while such measures in accordance with the best European requirements and achievements of democracy.

Keywords: protection of public order, the organization, militia, a basketball match, EuroBasket-2015.

Надійшла до редакції 21.03.2014